

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013

Słowniczek pojęć na temat funduszy strukturalnych

A

Acquis communautaire (Dorobek prawny Wspólnoty Europejskiej) – całokształt dorobku prawnego Wspólnoty Europejskiej, na który składają się wszelkie postanowienia traktatowe oraz prawo wtórne, stanowiące przez właściwe instytucje Unii Europejskiej. Prawo wtórne tworzą rozporządzenia zawierające normy o charakterze ogólnym, dyrektywy (których celem jest ujednoczenie prawodawstwa krajowego i które muszą być skierowane tylko do niektórych państw członkowskich), decyzje (będące formą aktu administracyjnego, którego adresat jest wskazywany indywidualnie), zalecenia i opinie (niemające charakteru wiążącego) oraz inne akty organów UE (o różnym charakterze), a także orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Wspólnoty Europejskiej. Prawo traktatowe ma charakter prawa międzynarodowego publicznego i wszelkie inne akty prawa wspólnotowego muszą być z nim zgodne, w przeciwnym razie prawo wtórne jest nieważne. W skład dorobku prawnego Wspólnot wchodzi także umowy międzynarodowe zawierane pomiędzy państwami członkowskimi UE a innymi podmiotami prawa międzynarodowego.

Agenda 2000: Na rzecz silniejszej i rozszerzonej Unii – dokument definiujący najważniejsze założenia polityki Unii Europejskiej w latach 2000-2006, strategia wzmocnienia i rozszerzenia Unii Europejskiej w XXI wieku. Dokument zajmuje się przede wszystkim: przygotowaniem do rozszerzenia UE, reformą systemu budżetowego UE, reformą Wspólnej Polityki Rolnej, reformą strukturalną i rewizją działalności Komisji Europejskiej, podniesieniem standardów życia i zmniejszeniem wskaźników bezrobocia. (Agenda 2000 – Vol. I: For a stronger and wider Union – Vol. II: The challenge of enlargement/* COM/97/2000 final – Vol. I */ /* COM/97/2000 final – Vol. II */).

Analiza kosztów i korzyści (Cost-Benefit Analysis – CBA) – procedura oceny celowości realizacji projektu poprzez porównywanie korzyści i kosztów.

Analiza SWOT (SWOT analysis) – metoda pozwalająca przeanalizować atuty i słabości regionu/przedsiębiorcy/sektora/gospodarki wobec szans i zagrożeń stwarzanych przez otoczenie. Skrót SWOT pochodzi od pierwszych liter angielskich słów: strengths (mocne strony), weaknesses (słabe strony), opportunities (szanse), threats (zagrożenia).

Audyt – ogół działań, poprzez które uzyskuje się niezależną ocenę funkcjonowania instytucji, legalności, gospodarności, celowości, rzetelności. Audyt jest zazwyczaj wykonywany przez odrębną komórkę, podporządkowaną bezpośrednio kierownikowi instytucji (audyt wewnętrzny) lub przez podmiot zewnętrzny (audyt zewnętrzny).

B

Beneficjent (Beneficiary) – zgodnie z Ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju (Dz.U. Nr 116, poz. 1206) to osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, korzystająca z publicznych środków wspólnotowych i publicznych środków krajowych na podstawie umowy o dofinansowanie projektu albo decyzji, podjętej odpowiednio przez właściwego ministra, jeśli pełni funkcję instytucji zarządzającej albo instytucji pośredniczącej, albo przez wojewodę, jeśli pełni funkcję instytucji pośredniczącej.

Beneficjent końcowy (Final beneficiary) – instytucja lub firma publiczna i prywatna odpowiedzialna za zlecenie operacji. W przypadku programów pomocy (stosownie do art. 87 Traktatu i w przypadku pomocy przyznanej przez instytucje wyznaczone przez państwa członkowskie) beneficjentami końcowymi są instytucje, które przyznają pomoc. Występują dwa rodzaje beneficjentów końcowych: instytucje wdrażające i ostateczni odbiorcy pomocy.

Beneficjent ostateczny (Ultimate beneficiary) – osoba, instytucja lub środowisko (grupa społeczna) bezpośrednio korzystająca z wdrażanej pomocy.

Beneficjent pomocy – podmiot prowadzący działalność gospodarczą bez względu na formę organizacyjno-prawną oraz sposób finansowania, który otrzymał pomoc publiczną.

Biała Księga (White Paper) – w terminologii Unii Europejskiej to dokument, który zawiera opracowane na poziomie Wspólnoty Europejskiej koncepcyjne propozycje w odniesieniu do określonych dziedzin polityki i obejmujące propozycje legislacyjne.

Budżet Unii Europejskiej – plan dochodów i wydatków Unii Europejskiej sporządzany na okresy roczne, a także na okresy programowania. Na dochody budżetu UE (tzw. środki własne UE) składają się: tradycyjne środki własne (tj. opłaty rolne oraz cła), środek własny obliczony na podstawie VAT oraz środek własny obliczony na bazie dochodu narodowego brutto (DNB).

C

Cel generalny/główny/nadrzędny/strategiczny (General objective) – cel określający

perspektywę, w której ma zostać udzielona pomoc, w tym ogólną strategię pomocy, a także niektóre cele szczegółowe; sprecyzowanie pożądanego obrazu rzeczywistości w przedziale czasowym objętym programem.

Cel horyzontalny (Horizontal objective) – cel horyzontalny jest wyznaczony dla wszystkich projektów realizowanych w ramach jednego programu operacyjnego.

Cel operacyjny (Operational objective) – precyzyjnie oszacowany cel w konkretnym obszarze działań, który służy osiągnięciu celu szczegółowego. Cel ten jest przedstawiany w przeliczeniu na produkt; cel służący realizacji celów pośrednich, formułowanych dla określenia zadań realizowanych na szczeblu wykonawczym.

Cel pośredni – cel służący osiągnięciu celu generalnego, wyznaczony dla obszarów priorytetowych.

Cel strategiczny (Strategic objective) – cel określony w szerszej perspektywie sektorowej, regionalnej lub krajowej, do której ma się przyczynić realizacja projektu. Cele strategiczne są przedstawione w przeliczeniu na oddziaływanie (np. spadek stopy bezrobocia w grupie długotrwale bezrobotnych).

Cele (Objectives) – określenie w fazie wstępnej przygotowania projektu, planowanych efektów, jakie ma przynieść dane działanie o charakterze publicznym.

Cele polityki strukturalnej UE (EU structural policy objectives) – c

ele służące osiągnięciu spójności społeczno-gospodarczej Unii Europejskiej. Liczba i definicja celów polityki strukturalnej ulegają zmianom w kolejnych okresach budżetowych. Fundusze strukturalne na okres 2007-2013 mają spełniać następujące cele kluczowe:

- Cel 1: Konwergencja
- Cel 2: Konkurencyjność i zatrudnienie w regionach
- Cel 3: Europejska współpraca terytorialna

Certyfikacja wydatków (Certification of expenditure) – czynność dokonywana w ramach systemu kontroli finansowej przez instytucję płatniczą w stosunku do operacji finansowych poczynionych przez instytucję zarządzającą i instytucje pośredniczące. Ma na celu potwierdzenie, czy wydatki na rzecz beneficjentów były ograniczone do okresu dopuszczalności kosztów, realizowane były zgodnie z obowiązującymi procedurami i czy dotyczyły uzgodnionych działań.

D

Decyzja – wspólnotowy akt prawny, wiążący dla poszczególnych instytucji, przedsiębiorstw i krajów członkowskich.

Delegowana Instytucja Płatnicza (Delegated Paying Authority) – podmiot/instytucja, której instytucja płatnicza deleguje część lub całość zadań i obowiązków związanych z przygotowaniem i składaniem wniosków o płatności do Komisji Europejskiej.

Długofalowa strategia rozwoju regionalnego kraju - dokument planistyczny określającym cele i kierunki rozwoju regionalnego państwa na okres 25 lat.

Dokumenty programowe (operacyjne) (Programming (operational) documents)

(Rozporządzenia Rady (WE) nr 1260/1999 z dnia 21 czerwca 1999 r. ustanawiające przepisy ogólne w sprawie funduszy strukturalnych) – dokumenty w postaci programów operacyjnych lub planów rozwoju, opracowywane dla potrzeb wydatkowania środków wstępnie przyznanych (alokowanych) danemu obszarowi lub sektorowi przez Komisję Europejską w ramach Funduszy strukturalnych i towarzyszących im środków krajowych. Określają m.in. cele i główne kierunki wydatkowania środków na podstawie analizy aktualnej sytuacji i trendów rozwojowych danego obszaru lub sektora, kryteria i sposoby realizacji konkretnych projektów, osoby i instytucje odpowiedzialne za wykonanie określonych zadań oraz szacowaną wielkość i rozbięcie środków z uwzględnieniem współfinansowania ze wszystkich osiągalnych źródeł budżetowych. Do dokumentów takich zaliczamy sektorowe programy operacyjne regionalne programy operacyjne oraz Narodowy Plan Rozwoju.

Dyrektywy (Directives) – forma aktów prawnych Wspólnoty. Jest prawnie wiążąca, jeśli chodzi o realizację celu i terminu działania, pozostawia jednak adresatom swobodę wyboru środków i metod jej wdrożenia w narodowe systemy prawne.

Dyrekcja Generalna ds. Polityki Regionalnej (DG Regio) – departament Komisji Europejskiej, odpowiedzialny za zmniejszanie społeczno-gospodarczych różnicowań pomiędzy regionami Unii. Jej zadaniem jest m.in. alokacja środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na potrzeby rozwoju regionów wchodzących w skład państw członkowskich.

Działanie (Measure) – instrument pomocy wdrażający priorytet operacyjny w ramach programu operacyjnego, o odrębnym przeznaczeniu i zasadach realizacji; grupa projektów realizujących ten sam cel w ramach priorytetu programu operacyjnego.

Dziedzina interwencji (Sub-category of intervention) – konkretne zagadnienie tematyczne w ramach kategoryzacji interwencji Funduszy strukturalnych, wchodzące w skład dziedziny działalności społeczno-gospodarczej, np. inwestycje w gospodarstwach rolnych, usługi dla

przemysłu turystycznego, budowa dróg (Rozporządzenia Rady (WE) nr 1260/1999 z dnia 21 czerwca 1999 r. ustanawiające przepisy ogólne w sprawie funduszy strukturalnych).

E

Efekt dźwigni (Leverage effect) – efekt zachodzący wówczas, gdy wraz z uruchomieniem środków publicznych na realizację pewnych działań wzrasta również zaangażowanie sektora prywatnego w ich finansowanie. Efekt pożądaný z punktu widzenia interwencji Funduszy strukturalnych.

Efekt makroekonomiczny (Macroeconomic effect) – efekt wywierany przez realizację programów współfinansowanych z Funduszy strukturalnych na podstawowe wskaźniki makroekonomiczne. Instrumentem oceny efektu makroekonomicznego, stosowanym w Unii Europejskiej jest HERMIN.

Efektywność (wykorzystania środków) (Efficiency) – kryterium ewaluacyjne porównujące wielkość nakładów na rzecz realizacji programu (np. finansowych, administracyjnych, ludzkich) z rzeczywistymi osiągnięciami.

EQUAL – jedna z Inicjatyw Wspólnotowych, w ramach której wsparcie kierowane jest dla projektów mających na celu współpracę transnarodową służącą promowaniu nowych sposobów zwalczania wszelkich form dyskryminacji i nierówności na rynku pracy. Inicjatywa ta finansowana jest z Europejskiego Funduszu Społecznego (Communication from the Commission to the Member States of 14.04.2000 establishing the guidelines for the Community initiative EQUAL concerning transnational cooperation to promote new means of combating discrimination and inequalities in connection with the labour market [C(2000)853 – Official Journal C 127 of 05.05.2000] oraz Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions establishing the guidelines for the second round of the Community Initiative EQUAL concerning transnational co-operation to promote new means of combating all forms of discrimination and inequalities in connection with the labour market- "Free movement of good ideas").

Equal opportunity (Równość szans kobiet i mężczyzn) – jedna z zasad polityki spójności Unii Europejskiej, mająca na celu tworzenie takich samych szans oraz zapewnienie równego traktowania kobiet i mężczyzn we wszystkich aspektach życia społecznego, gospodarczego i przestrzennego.

ESPON – Europejska Sieć Obserwacyjna Planowania Przestrzennego (European Spatial Planning Observation Network) – sieć współpracy pomiędzy krajowymi instytutami zagospodarowania przestrzennego, która skupia się na obserwowaniu i analizie tendencji rozwoju terytorialnego i regionalnego w Europie poprzez finansowanie badań w zakresie zagospodarowania przestrzennego.

Europejska Karta Małych Przedsiębiorstw (European Charter for Small Enterprises) – dokument definiujący obszary, w których należy podejmować działania obejmujące: kształcenie i szkolenie w zakresie przedsiębiorczości; zmniejszone koszty i łatwiejsze rozpoczęcie działalności; sprawniejsze ustawodawstwo i lepsze przepisy; dostępność szkoleń; szerszą działalność wychodzącą poza jednolity rynek; kwestie opodatkowania i finansów; zwiększenie możliwości technologicznych małych przedsiębiorstw; rozwijanie silniejszej i skuteczniejszej reprezentacji interesów małych przedsiębiorstw na szczeblu UE i poszczególnych państw. Jako efekt nowego celu strategicznego UE, wyznaczonego w 2000 r. w Lizbonie na najbliższe dziesięciolecie, tj. stworzenia opartej na wiedzy najbardziej konkurencyjnej i dynamicznej gospodarki na świecie, wśród działań priorytetowych wymienia się stworzenie sprzyjających warunków umożliwiających powstawanie i rozwój firm innowacyjnych, szczególnie wśród MSP (Annex III of the Conclusions of the Presidency of the Santa Maria Da Feira European Council of 19 and 20 June 2000).

Europejska Perspektywa Rozwoju Przestrzennego – EPRP (European Spatial Development Perspective – ESDP) – studium perspektyw rozwoju i zagospodarowania

terytorium Unii Europejskiej, sporządzone przy szerokim udziale państw członkowskich, obejmujące także obszar krajów stowarzyszonych, przyjęte w Poczdamie w 1999 r. Dokument ten nie ma charakteru obligatoryjnego, jednak pełni ważną rolę opiniotwórczą w sferach administracji i biznesu oraz programowania średniookresowego w Unii Europejskiej.

Europejska Strategia Zatrudnienia (European Employment Strategy – EES) – (Communication from the Commission – Strengthening the implementation of the European Employment Strategy, 7.4.2004, COM(2004) 239 final) wspólna strategia zatrudnienia, w ramach której państwa członkowskie UE przyczyniają się swoimi politykami zatrudnienia do osiągnięcia wspólnych celów, którymi są obecnie:

- (1) pełne zatrudnienie,
- (2) poprawa jakości i produktywności pracy,
- (3) wzmocnienie spójności społecznej i integracji.

Europejska Wspólnota Energii Atomowej (European Atomic Energy Community – EURATOM) – jej głównym celem jest współpraca w dziedzinie rozwoju energii atomowej państw członkowskich.

Europejska Wspólnota Gospodarcza – EWG (European Economic Community EEC) – została utworzona przez te same państwa, które utworzyły Europejską Wspólnotę Węgla i Stali (tj. Belgię, Francję, Holandię, Luksemburg, Republikę Federalną Niemiec i Włochy). Traktat w sprawie utworzenia EWG (tzw. Traktat Rzymski) podpisano w Rzymie, równocześnie z traktatem ustanawiającym Europejską Wspólnotę Energii Atomowej, tj. 25 marca 1957 r. Wszedł on w życie 1 stycznia 1958 r. Od 1 listopada 1993 r., kiedy to wszedł w życie Traktat o Unii Europejskiej, nazwa „Europejska Wspólnota Gospodarcza” uległa zmianie na „Wspólnota Europejska”, gdyż obejmuje ona także dziedziny pozagospodarcze.

Europejska Wspólnota Węgla i Stali EWWiS (European Coal and Steel Community – ECSC) – dotyczy utworzenia wspólnego rynku węgla i stali. Jej Traktat założycielski podpisały: Belgia, Francja, Holandia, Luksemburg, Republika Federalna Niemiec i Włochy. Wszedł on w życie 25 lipca 1952 r.

Europejski Bank Centralny (European Central Bank) – bank z siedzibą we Frankfurcie nad Menem, otwarty przez szefów ówczesnej 15 krajów Unii Europejskiej w czerwcu 1998, kieruje polityką pieniężną państw Unii, w których obowiązuje waluta euro. Do jego zadań należy przede wszystkim: zarządzanie rezerwami walutowymi państw członkowskich, ustalanie poziomu stóp procentowych w strefie euro, przeprowadzanie operacji dewizowych i dbanie o sprawne działanie systemów płatniczych, decydowanie o emisji banknotów euro. Europejski Bank Centralny pełni również funkcje doradcze: może wyrażać opinię wobec organów UE i organów narodowych w kwestiach należących do zakresu jego kompetencji, jest on niezależny od jakichkolwiek wpływów politycznych.

Europejski Bank Inwestycyjny – EBI (European Investment Bank – EIB) – Bank powołany na mocy Traktatu Rzymskiego ustanawiającego Wspólnotę Europejską. Będąc finansowym ramieniem Unii Europejskiej, Bank posiada osobowość prawną oraz finansową niezależność. Bank jest zarządzany przez własne struktury decyzyjne (w skład których wchodzi przedstawiciel Komisji Europejskiej). Statut Banku w formie protokołu został dołączony do Traktatu Rzymskiego i stanowi jego integralną część oraz posiada taką samą moc prawną jak sam Traktat. Bank zajmuje się m.in. finansowaniem w formie pożyczek projektów inwestycyjnych zgodnych z szeroko pojętymi celami UE sprzyjającymi zrównoważonemu

rozwojowi Unii głównie w sektorze publicznym i prywatnym, w transporcie, telekomunikacji, przemyśle, sektorze energetyki, turystyce, a ostatnio także w sferze ochrony zdrowia i nauki. Bank udziela również gwarancji na przedsięwzięcia inwestycyjne oraz administruje środkami powierzonymi przez państwa członkowskie. Z dniem 1 maja 2004 r. w poczet członków Banku zostało przyjętych dziesięć Nowych Państw Członkowskich Unii Europejskiej, w tym Polska.

Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju EBOR (European Bank for Reconstruction and Development EBRD) – międzynarodowa organizacja finansowa utworzona w 1991 r., z siedzibą w Londynie. Członkami EBOiR jest 60 państw oraz Komisja Europejska i Europejski Bank Inwestycyjny. Celem EBOR jest finansowe wsparcie przemian gospodarczych zmierzających do budowy otwartej gospodarki rynkowej w państwach Europy Środkowej i Wschodniej (także w państwach byłego ZSRR). Warunkiem udzielenia pomocy jest rozwój demokracji i poszanowanie praw człowieka w danym państwie. Kredyty EBOiR mogą być przekazane zarówno podmiotom publicznym (np. rządów, administracji samorządowej), jak i podmiotom prywatnym.

Europejski Fundusz Inwestycyjny – EFI (European Investment Fund – EIF) – powstał w 1994 roku jako spółka typu joint-venture z trzema udziałowcami: Europejskim Bankiem Inwestycyjnym, Komisją Europejską oraz innymi instytucjami finansowymi. Głównym zadaniem EFI jest wspieranie i tworzenie wzrostu małych i średnich przedsiębiorstw (MSP) poprzez instrumenty ryzyka kapitałowego i gwarancje, używając własnych funduszy jak również środków powierzonych mu w ramach mandatów EBI i UE. EFI działa niezależnie jak podmiot komercyjny na warunkach rynkowych. EFI nie jest instytucją udzielającą kredytów bezpośrednio ani nie może przyznawać lub zarządzać grantami dla małych i średnich przedsiębiorstw. Ponadto EFI nie inwestuje bezpośrednio, ale za pośrednictwem instytucji finansowych, którym całkowicie powierzono zadanie.

Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej EFOiGR (European Agriculture Guidance and Guarantee Fund EAGGF) – fundusz odpowiedzialny za finansowanie działań w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (sekcja gwarancji) oraz zajmujący się, jako Fundusz strukturalny, transformacją struktury rolnictwa oraz rozwojem obszarów wiejskich (sekcja orientacji). Fundusz realizuje między innymi następujące zadania:

- wzmocnienie i reorganizację struktur rolnictwa i leśnictwa,
- zapewnienie konwersji kierunków produkcji rolnej i promowanie pozarolniczej działalności gospodarczej w obszarach wiejskich,
- pomoc w osiągnięciu akceptowanego społecznie poziomu życia rolników, w tym bezpośrednie wsparcie finansowe,
- pobudzenie świadomości społeczności żyjących na obszarach wiejskich w celu chronienia środowiska przyrodniczego, zachowania walorów krajobrazu etc.

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego EFRR (European Regional Development Fund ERDF) – fundusz wchodzący w skład Funduszy strukturalnych, którego zadaniem jest zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju regionów należących do Unii Europejskiej. Współfinansuje on realizację Celów 1. i 2. Polityki strukturalnej Unii Europejskiej. W szczególności fundusz ten udziela wsparcia inwestycjom produkcyjnym, rozwojowi infrastruktury, lokalnym inicjatywom rozwojowym oraz małym i średnim przedsiębiorstwom (Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 lipca 2004 r. w sprawie

Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego).

Europejski Fundusz Społeczny – EFS (European Social Fund – ESF) – jeden z Funduszy strukturalnych, który służy osiągnięciu spójności gospodarczej i społecznej oraz wysokiego poziomu zatrudnienia w Unii Europejskiej poprzez finansowanie działań w ramach pięciu obszarów wsparcia:

1. aktywna polityka rynku pracy,
2. przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego,
3. kształcenie ustawiczne,
4. adaptacyjność i rozwój przedsiębiorczości,
5. wyrównywanie szans kobiet na rynku pracy.

Europejski Obszar Gospodarczy EOG (European Economic Area) – forma partnerstwa pomiędzy państwami członkowskimi Wspólnoty Europejskiej (później UE) a członkami EFTA. Utworzenie EOG miało na celu zacieśnienie więzi między obu instytucjami dzięki włączeniu państw EFTA do procesu tworzenia jednolitego rynku i rozszerzenia na państwa EFTA wspólnotowych polityk obejmujących transport, ochronę środowiska, rozwój i badania, kształcenie i edukację. Obecnie uczestnikami EOG jest 15 krajów członkowskich UE oraz 3 kraje EFTA (Islandia, Liechtenstein i Norwegia). Szwajcaria, pozostając członkiem EFTA, nie uczestniczy w EOG.

EUROSTAT – Urząd Statystyczny Wspólnoty Europejskiej (usytuowany w Luksemburgu) zapewnia kompleksową obsługę instytucji unijnych i obywateli UE w zakresie informacji statystycznej. Gromadzi dane z krajów członkowskich i kandydujących, opracowuje i udostępnia oficjalne statystyki, spełniające standardy jakości, obiektywności, niezależności naukowej i tajemnicy statystycznej. Współpracuje z krajowymi urzędami statystycznymi w zakresie rozwoju statystyki.

Ewaluacja (Evaluation) – ocena/oszacowanie jakości (stopnia) realizacji programu (tzn. jego faktycznych rezultatów) w stosunku do wcześniejszych założeń (tzn. oczekiwanych efektów). W przeciwieństwie do monitorowania lub kontroli ewaluacja odnosi się do efektów długoterminowych (oddziaływania). Zasadniczym celem ewaluacji jest stałe ulepszanie skuteczności i efektywności programów realizowanych przez władze publiczne. Przeprowadzana jest w celu osiągnięcia pozytywnych efektów społecznych i gospodarczych związanych bezpośrednio z danym programem oraz zwiększania przejrzystości i promowania działań podejmowanych przez władze publiczne. Ewaluacja jest wykonywana jako: ewaluacja wstępna, ewaluacja w połowie okresu realizacji oraz ewaluacja końcowa.

Ewaluacja/Ocena całościowa (globalna) (Overall (global) evaluation) – podstawowe narzędzie stosowane w polityce strukturalnej Unii Europejskiej. Przedmiotem ewaluacji globalnej jest cały program operacyjny realizowany z udziałem wkładu finansowego Wspólnoty. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju rozszerza stosowanie tego narzędzia także w stosunku do programów operacyjnych finansowanych wyłącznie z publicznych środków krajowych.

Ewaluacja końcowa/ocena pełna (Ex-post evaluation) – ewaluacja dokonywana po zakończeniu realizowanego programu operacyjnego, której głównym celem jest określenie jego długotrwałych efektów, w tym wielkości zaangażowanych środków, skuteczności i efektywności pomocy. Głównym celem ewaluacji końcowej jest przede wszystkim

dostarczenie informacji na temat długotrwałych efektów, powstałych w wyniku wdrażania danego programu, wraz ze sformułowaniem wniosków dotyczących kierunku polityki strukturalnej. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju rozszerza stosowanie tego narzędzia także w stosunku do programów operacyjnych finansowanych wyłącznie z publicznych środków krajowych.

Ewaluacja/ocena w połowie okresu realizacji (Mid-term evaluation) – ewaluacja dokonywana w trakcie realizowania programu. Jej celem jest oszacowanie stopnia osiągnięcia zakładanych celów w świetle wcześniej przeprowadzonej ewaluacji wstępnej, zwłaszcza pod względem dostarczonych produktów i osiągniętych rezultatów oraz określenie trafności zamierzeń w stosunku do aktualnych trendów społeczno-gospodarczych. Wyniki ewaluacji okresowej służą ewentualnym modyfikacjom dokumentów programowych. Dostarczone za jej sprawą informacje powinny być wykorzystane przy przygotowaniu programu w następnym okresie programowania. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju rozszerza stosowanie tego narzędzia także w stosunku do programów operacyjnych finansowanych wyłącznie z publicznych środków krajowych.

Ewaluacja wstępna/Ocena szacunkowa (Ex-ante evaluation) – ewaluacja przeprowadzana przed rozpoczęciem realizacji programu operacyjnego. Jej podstawowym zadaniem jest zweryfikowanie długoterminowych efektów wsparcia, zawartych w przygotowanych dokumentach programowych. Zasadniczym celem ewaluacji wstępnej jest zwiększenie jakości dokumentów programowych poprzez udział w procesie programowania podmiotu niezależnego od instytucji programującej. Ewaluacja wstępna ma zapewnić, iż środki przeznaczone na realizację polityki zmniejszania różnic w poziomie rozwoju pomiędzy poszczególnymi regionami Unii Europejskiej zostaną wykorzystane w sposób gwarantujący osiągnięcie najlepszych efektów. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju rozszerza stosowanie tego narzędzia także w stosunku do programów operacyjnych finansowanych wyłącznie z publicznych środków krajowych.

F

Finansowy Instrument Wspierania Rybołówstwa FIWR (Financial Instrument for Fisheries Guidance FIFG) – Fundusz strukturalny powołany na potrzeby rybołówstwa, zajmuje się promowaniem zmian strukturalnych w tym sektorze gospodarki. Środki w ramach tego funduszu obejmą wszelkie środki strukturalne w sektorze w następujących dziedzinach:

- odnowa floty oraz modernizacja jednostek połowowych,
- dostosowywanie połowów,
- wspólne przedsiębiorstwa,
- połowy przybrzeżne na małą skalę,
- środki społeczno-ekonomiczne,
- ochrona zasobów rybnych na wodach przybrzeżnych,
- kultury wodne,
- wyposażenie portów rybackich,
- przetwórstwo i marketing produktów rybołówstwa i kultur wodnych,
- znajdowanie i promowanie nowych rynków zbytu,
- operacje podejmowane przez przedstawicieli branży,
- czasowe zawieszenie działalności i inne rekompensaty finansowe,

- działania innowacyjne i pomoc techniczna.

Finansowy wkład Wspólnoty (Community financial contribution) – wielkość środków asygnowana przez Komisję Europejską w ramach pomocy finansowej, stanowiąca określoną proporcję kosztów kwalifikowanych programu operacyjnego lub projektu.

Fundusz dotacji (Grant scheme) – typ projektu o charakterze funduszu dotacji skierowanego na realizację konkretnego zadania. W przypadku projektu tego typu operator funduszu rozdzielający dotacje pomiędzy odbiorców ostatecznych uznawany jest za beneficjenta końcowego pomocy.

Fundusz Spójności (Cohesion Fund) – instrument ekonomiczno-polityczny Komisji Europejskiej (Rozporządzenie Rady Nr 1164 z dnia 16 maja 1996 r. ustanawiające Fundusz Spójności, Dz.U. WE nr OJ L 188 z 1996 r.), nienależący do Funduszy strukturalnych i wdrażany na poziomie wybranych państw, a nie regionów.

Jego celem jest ułatwienie integracji słabiej rozwiniętych krajów poprzez budowę wielkich sieci transportowych oraz obiektów infrastruktury ochrony środowiska o dużym obszarze oddziaływania. Kryterium alokacji środków finansowych tego funduszu jest Produkt Narodowy Brutto na jednego mieszkańca nieprzekraczający 90% średniego poziomu UE.

Fundusze Przedakcesyjne (Pre-accession Funds) – środki bezzwrotnej pomocy finansowej udzielanej przez Unię Europejską krajom kandydującym. Ich najważniejszym zadaniem było przygotowanie tych krajów do członkostwa w UE oraz pomoc w wyrównaniu różnic gospodarczych. Do instrumentów funkcjonujących w ramach tych funduszy zaliczone zostały: Phare, ISPA, SAPARD.

Fundusze strukturalne (Structural Funds) – fundusze tworzone w budżecie Wspólnoty Europejskiej (Rozporządzenie Rady Nr 1260 z dnia 21 czerwca 1999 r. wprowadzające ogólne przepisy dotyczące funduszy strukturalnych, Dz.U. WE nr OJ L 161 z 1999 r.), umożliwiające pomoc w restrukturyzacji i modernizacji gospodarki krajów członkowskich drogą interwencji w kluczowych sektorach i regionach (poprawa struktury):

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (Rozporządzenie (WE) Nr 1783/1999 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 lipca 1999 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Dz.U. WE Nr L 213 z 13.08.1999 r., s. 1),
- Europejski Fundusz Społeczny (Rozporządzenie (WE) Nr 1784/1999 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 lipca 1999 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego, Dz.U. WE Nr L 213 z 13.08.1999 r., s. 5),
- Sekcja Orientacji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (Rozporządzenie Rady (WE) Nr 1257/1999 z dnia 17 maja 1999 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOiGR) oraz zmieniające i uchylające niektóre rozporządzenia, Dz.U. WE Nr L 160 z 26.06.1999 r., s. 80),

- Finansowy Instrument Orientacji Rybołówstwa (Rozporządzenie Rady (WE) Nr 1263/99 z dnia 21 czerwca 1999 r. w sprawie Instrumentu Finansowego Wspierania Rybołówstwa, Dz.U. WE Nr L 161 z 26.06.1999 r., s. 54).

G

Gospodarka oparta na wiedzy (knowledge-based economy) – gospodarka, która cechuje się szybkim rozwojem dziedzin związanych z przetwarzaniem informacji i rozwojem nauki, głównie gałęzi przemysłu zaliczanych do tzw. wysokiej techniki, a także technik i usług społeczeństwa informacyjnego.

Grant (Grant) – bezpośrednia płatność o charakterze niekomercyjnym, dokonywana przez Jednostkę Kontraktującą na rzecz określonego beneficjenta w celu podjęcia przez niego odpowiednich działań (a w niektórych przypadkach sfinansowania części budżetu projektu) promujących np. cele polityki strukturalnej UE.

Grant globalny (Global grant) – część pomocy, której wdrażanie i zarządzanie może zostać powierzone jednemu lub kilku pośrednikom, w tym władzom lokalnym, instytucjom rozwoju regionalnego lub organizacjom pozarządowym, i która jest wykorzystywana zasadniczo do wspierania lokalnych inicjatyw rozwojowych.

H

Harmonizacja (Harmonisation) – podejmowana w celu usunięcia zakłóceń w funkcjonowaniu Wspólnego Rynku, powstających wskutek istnienia zróżnicowanych przepisów prawnych i administracyjnych. Art. 94097 traktatu o WE przewiduje ujednoczenie przepisów prawnych, które w bezpośredni sposób wpływają na powstanie lub funkcjonowanie rynku wewnętrznego.

HERMIN – makroekonomiczny instrument modelowania wpływu Funduszy strukturalnych, który kładzie nacisk na długofalowe bodźce wzrostu, jakie wynikają z wpływających środków WE, głównie poprzez inwestycje w kapitał ludzki (edukacja i systemy szkoleń, poprawa warunków produkcji (infrastruktura) oraz wsparcie sektora produkcyjnego (przede wszystkim MSP), co przyczynia się do zwiększenia wydajności i konkurencyjności. Główny akcent tego modelu położony jest na pozytywnych efektach podażowych – jako rzeczywistych źródłach wzrostu poprawy wydajności i konkurencyjności gospodarki, których efekty ujawniają się w dłuższym przedziale czasowym.

I

Inicjatywy Wspólnoty (Community Initiatives) – programy finansowane z funduszy strukturalnych, mające na celu rozwiązanie problemów występujących na terenie całej Unii Europejskiej. Liczba i charakter Inicjatyw Wspólnotowych ulegają zmianom w zależności od zidentyfikowanych problemów mających wpływ na funkcjonowanie Unii Europejskiej. W latach 2000-2006 są to: EQUAL, INTERREG III, LEADER+, URBAN.

Innowacyjność (Innovation) – zdolność przedsiębiorstw do tworzenia i wdrażania innowacji oraz faktyczna umiejętność wprowadzania nowych i zmodernizowanych wyrobów, nowych

lub zmienionych procesów technologicznych lub organizacyjno-technicznych.

Instytucja płatnicza (Paying authority) – instytucja lub organ odpowiedzialny za przygotowywanie i składanie wniosków o płatności do Komisji Europejskiej. Zgodnie z Ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju (Dz.U. Nr 116, poz. 1206) jest to minister właściwy do spraw finansów publicznych.

Instytucja pośrednicząca (Intermediate body) – instytucja (Rozporządzenie Rady z dnia 14 lipca 2004 r. ustanawiające ogólne zasady dla Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności), do której instytucja zarządzająca deleguje część funkcji związanych z zarządzaniem, kontrolą i monitorowaniem programu operacyjnego albo strategii wykorzystania Funduszu Spójności, odnoszącą się do priorytetu operacyjnego, działania albo projektu.

Instytucja zarządzająca (Managing authority) – właściwy minister albo inny organ administracji publicznej (Rozporządzenie Rady z dnia 14 lipca 2004 r. ustanawiające ogólne zasady dla Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności), odpowiedzialny za przygotowanie i nadzorowanie realizacji programu operacyjnego albo za przygotowanie i nadzorowanie realizacji strategii wykorzystania Funduszu Spójności, albo Podstaw Wsparcia Wspólnoty, o których mowa w przepisach Unii Europejskiej ustanawiających Fundusz Spójności i ustanawiających przepisy ogólne w sprawie Funduszy strukturalnych. W Polsce funkcję zarządzającą w odniesieniu do Podstaw Wsparcia Wspólnoty oraz strategii wykorzystania Funduszu Spójności pełni minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, w odniesieniu do programu operacyjnego – właściwy ze względu na zakres programu minister.

INTERREG – inicjatywa Wspólnoty Europejskiej w zakresie wspierania współpracy przygranicznej, ponadnarodowej i międzyregionalnej, służąca wzmocnieniu harmonijnego rozwoju całego obszaru Wspólnoty. W ramach tej inicjatywy realizowane są trzy komponenty: komponent A – współpraca przygraniczna, komponent B – współpraca transnarodowa oraz komponent C – współpraca międzyregionalna (Commission Communication of 28 April 2000 to the Member States laying down guidelines for a Community Initiative concerning trans-European cooperation intended to encourage harmonious and balanced development of the European territory (Interreg III) [Official Journal C 143 of 23.5.2000] oraz Commission Communication to the Member States amending the guidelines for a Community Initiative concerning trans-European cooperation intended to encourage harmonious and balanced development of the European territory (Interreg III) [Official Journal C 239 of 25.8.2001].).

ISPA (Instrument Przedakcesyjnej Polityki Strukturalnej) – instrument finansowy w ramach →Funduszy przedakcesyjnych, wspierający 10 krajów Europy Środkowo-Wschodniej przygotowujących się do akcesji do WE. Wzorowany na →Funduszu Spójności, przeznaczony jest dla dużych projektów inwestycyjnych (powyżej 5 mln euro). Wsparcie obejmującego działania w zakresie środowiska naturalnego oraz dostosowania sieci komunikacyjnych i transportowych do standardów europejskich.

Inwestycje celu publicznego – działania o znaczeniu lokalnym (gminnym) i ponadlokalnym (powiatowym, wojewódzkim, krajowym) stanowiące realizację celów publicznych.

J

Jednolity Dokument Programowy (Single Programming Document) – dokument programowy przyjęty przez Komisję Europejską i kraj beneficjenta, zawierający tę samą informację, która jest zawarta w Podstawach Wsparcia Wspólnoty i programie operacyjnym.

Jednostka monitorująco-kontrolna (Monitoring and control unit) – jednostka odpowiedzialna za kontrolę i monitorowanie wdrażania Funduszy strukturalnych. Zgodnie z Ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju (Dz.U. Nr 116, poz. 1206) do zadań krajowych jednostek monitorująco-kontrolnych należy:

- monitorowanie i kontrola kwalifikowalności wydatków w ramach poszczególnych Funduszy strukturalnych;
- gromadzenie danych i monitorowanie wydatków w ramach poszczególnych Funduszy strukturalnych;
- kontrola przestrzegania ustanowionych zasad i systemów korzystania z Funduszy strukturalnych;
- współpraca w zakresie planowania i realizacji wykonywanej przez kontrolę skarbową kontroli pogłębionej 5% całkowitej kwoty uwzględnianych wydatków przed zamknięciem programów operacyjnych korzystających z dofinansowania Funduszy strukturalnych.

K

Kategorie interwencji funduszy strukturalnych (Categories (fields) of intervention) – obszary/zagadnienia tematyczne objęte pomocą na zasadach obowiązujących we Wspólnocie Europejskiej. Dziedzina interwencji Funduszy strukturalnych pomocna przy identyfikacji, badaniu i monitorowaniu działań. Kategorie interwencji są wykorzystywane do wykonywania rocznych sprawozdań dotyczących Funduszy strukturalnych i ich obciążenia w celu ułatwienia przekazu informacji dotyczących różnych polityk. Do głównych obszarów interwencji zaliczono: rolnictwo, leśnictwo, promowanie dostosowania i rozwoju obszarów rolniczych, rybołówstwo, pomoc dla dużych przedsiębiorstw, pomoc dla średnich i małych przedsiębiorstw, turystykę, infrastrukturę transportową, infrastrukturę telekomunikacyjną i społeczeństwo informacyjne, infrastruktury energetyczne, infrastrukturę środowiskową, planowanie przestrzenne i odbudowę, infrastrukturę społeczną i ochronę zdrowia publicznego.

Kohezja (Cohesion) – pojęcie używane czasami zamiennie z terminem spójność.

Komisja Europejska (European Commission) – organ reprezentujący UE, wyposażony w prawo inicjatywy ustawodawczej oraz uprawnienia do koordynacji działań wspólnotowych, kontroli stosowania prawa wspólnotowego oraz traktatów przyjętych przez Wspólnotę. Składa się z 25 komisarzy, wybranych na 5 lat. W powszechnym rozumieniu obejmuje nie tylko ten organ kolektywny, ale także obsługującą ich (realizującą powierzone im zadania) aparaturę biurokratyczną.

Komisja Oceny Projektów – komisja powoływana przez beneficjenta końcowego do oceny merytorycznej wniosku o finansowanie projektu. Ocena Komisji stanowić będzie podstawę do ułożenia listy rankingowej projektów i rekomendowanych do akceptacji dyrektorowi instytucji beneficjenta końcowego. W skład Komisji wchodzi przedstawiciele instytucji beneficjenta końcowego. Mogą w niej także uczestniczyć niezależni eksperci powołani w ramach pomocy technicznej programu operacyjnego.

Komitet Monitorujący (Monitoring Committee) – podmiot powoływany (Rozporządzenie Rady z dnia 14 lipca 2004 r. ustanawiające ogólne zasady dla Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności) przez kraj beneficjenta dla celów oceny i nadzorowania danego programu operacyjnego. Jego zadaniem jest m.in. zatwierdzanie kryteriów wyboru projektów, akceptowanie uzupełnienia programu, okresowe badanie postępu w zakresie osiągnięcia szczegółowych celów określonych w programie i uzupełnieniu programu. W skład komitetu monitorującego program wchodzi przedstawiciele strony rządowej, strony samorządowej oraz partnerów społecznych i gospodarczych.

Komitet Regionów (Committee of the Regions) – ciało doradcze i opiniodawcze Unii Europejskiej. Wyraża opinie z własnej inicjatywy, na wniosek Rady UE lub Komisji Europejskiej. Składa się z przedstawicieli regionalnych i lokalnych władz samorządowych państw członkowskich UE powoływanych na cztery lata przez Radę UE.

Komitet Ekonomiczno-Społeczny (Economic and Social Committee – ECOSOC) – organ doradczo-opiniodawczy Unii Europejskiej zapewniający reprezentację Unii Europejskiej różnym grupom społecznym i gospodarczym. Składa się z reprezentantów ugrupowań gospodarczych i społecznych z państw Unii Europejskiej, wyznaczonych przez Radę UE na cztery lata.

Komitet Stałych Przedstawicieli – COREPER – działający od 1958 r. Komitet Stałych Przedstawicieli przy Unii Europejskiej jest organem pomocniczym Rady Unii Europejskiej. Tworzą go reprezentanci państw członkowskich w randze ambasadorów. Jest pomostem łączącym administrację państw członkowskich z administracją UE. Zajmuje się wszystkimi dziedzinami działalności UE. Jego siedzibą jest Bruksela.

Komitet Sterujący (Steering Committee) – ciało opiniujące, które rekomenduje instytucji zarządzającej, instytucji pośredniczącej, zarządom województw albo właściwym ministrom listy projektów zgodnie z zasadami wyboru projektów.

Konkurencyjność (Competitiveness) – zdolność do osiągnięcia sukcesu w gospodarczej rywalizacji, a w szerszym ujęciu to zdolność do ekspansji lokowania na rynkach międzynarodowych dóbr i usług przy jednoczesnym zapewnieniu realnego wzrostu dochodów ludności w długim okresie. Konkurencyjność to także zdolność kraju do tworzenia i utrzymywania otoczenia, które sprzyja tworzeniu większej wartości dodanej przez przedsiębiorstwa i osiągnięciu większego dobrobytu przez ludność.

Konkurencyjność regionu (Region Competitiveness) – zespół cech decydujących o atrakcyjności regionu z punktu widzenia lokowania inwestycji lub jako miejsca zamieszkania: także wyraz przewagi technologicznej lub niższych cen produktów i usług wytwarzanych w regionie, w porównaniu z innymi regionami.

Kontrakt wojewódzki – umowa zawarta pomiędzy Radą Ministrów a samorządem województwa, określa zakres i tryb oraz warunki realizacji działań wynikających z programów operacyjnych.

Kontrola finansowa (Financial control) – mechanizmy i środki zapewniające prawidłowe funkcjonowanie procesu gromadzenia i dysponowania publicznymi środkami krajowymi i wspólnotowymi. Kontrola finansowa obejmuje kontrolę zarządczą oraz audyt

(Rozporządzenie Rady (WE) nr 1260/1999 z dnia 21 czerwca 1999 r. ustanawiające przepisy ogólne w sprawie funduszy strukturalnych).

Konwergencja – proces zmniejszania różnicowań pomiędzy krajami Unii Europejskiej oraz upodobnienie struktur społeczno-gospodarczych (Rozporządzenie Rady z dnia 14 lipca 2004 r. ustanawiające ogólne zasady dla Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności).

Korekta finansowa (Financial correction) – korekta finansowa jest przeprowadzana po wykryciu indywidualnych bądź systemowych nieprawidłowości i polega na anulowaniu całości lub części finansowego wkładu Wspólnoty, który może być ponownie wykorzystany, po konsultacjach z Komisją, w ramach innego projektu.

Koszty kwalifikowalne (Eligible costs) – koszty, których poniesienie jest merytorycznie uzasadnione i które spełniają kryteria zasadności wyznaczone przez instytucję zarządzającą (Rozporządzenie Komisji (WE) nr 448/2004 z dnia 10 marca 2004 r. zmieniające

Rozporządzenie (WE) nr 1685/2000 ustanawiające szczegółowe zasady

wprowadzenia Rozporządzenia Rady (WE) nr 1260/1999 w sprawie kwalifikowania wydatków związanych z projektami współfinansowanymi z Funduszy Strukturalnych i uchylające Rozporządzenie (WE) nr 1145/2003). Zasady kwalifikowalności wydatków, określane w odniesieniu do terminów ich ponoszenia, podmiotu, który je ponosi oraz kategorii wydatków związanych z realizacją projektu, zostały określone w załącznikach do uzupełnień programów operacyjnych. O kwalifikowalności kosztów decydują kolejno przepisy wspólnotowe, przepisy zawarte w uzupełnieniach programów operacyjnych oraz ewentualnie inne dodatkowe przepisy stanowione przez instytucję zarządzającą.

Koszty ogółem (Total cost) – łączny koszt planowanych działań lub operacji, z uwzględnieniem kosztów kwalifikowalnych oraz pozostałych (niespełniających kryterium kwalifikowalności).

Kryteria konwergencji (Convergence criteria) – wynikające z Traktatu z Maastricht kryteria określające warunki przystąpienia poszczególnych państw członkowskich do unii walutowej. Podstawowe kryteria są następujące:

- Kryterium zadłużenia sektora instytucji rządowych i samorządowych (general government) stanowi, że wielkość zadłużenia sektora nie może przekraczać 60% produktu krajowego brutto wyrażonego w cenach rynkowych, chyba że stosunek ten maleje w wystarczającym stopniu i zbliża się w zadowalającym tempie do powyższego wskaźnika.

- Kryterium deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych wymaga, by deficyt sektora nie był wyższy niż 3% produktu krajowego brutto wyrażonego w cenach rynkowych, chyba że stosunek ten, znacznie i stale malejąc, osiągnął poziom zbliżony do powyższego wskaźnika lub też przekroczenie tego wskaźnika ma charakter wyjątkowy i tymczasowy i pozostaje on zbliżony do poziomu 3% PKB.
- Kryterium inflacji przewiduje, iż średnia roczna stopa inflacji w danym państwie odnotowana w ciągu jednego roku nie może przekraczać o więcej niż 1,5 pkt proc. średniego wskaźnika inflacji z trzech krajów członkowskich o najbardziej stabilnych cenach.
- Kryterium stóp procentowych głosi, że długoterminowe stopy procentowe (tzw. stopy referencyjne, czyli stopy długoterminowych obligacji skarbowych) nie mogą być wyższe o więcej niż 2 punkty procentowe od średniej z analogicznych stóp procentowych w trzech krajach Unii Europejskiej o najniższej inflacji.

Kryteria wyboru projektów (Project selection criteria) – zestaw określonych wymogów formalnych i merytorycznych, zawartych w uzupełnieniu programu operacyjnego, które muszą spełnić projekty, aby uzyskać dofinansowanie z publicznych środków wspólnotowych. W przypadku Funduszy strukturalnych kryteria wyboru projektów formułowane są przez instytucję zarządzającą, a następnie aprobowane przez Komitet Monitorujący.

Kwalifikowalność projektów – projekt jest kwalifikowalny, czyli może zostać zatwierdzony do współfinansowania ze środków funduszy strukturalnych, jeśli jest zgodny z wymogami danego funduszu i z politykami wspólnotowymi oraz jest spójny z zatwierdzonym programem operacyjnym i spełnia szczegółowe kryteria określone dla danego działania w uzupełnieniu programu operacyjnego.

Kwalifikowalność wydatków (Eligibility of expenditure) – wydatek jest kwalifikowalny, jeżeli został poniesiony w ramach zatwierzonego projektu realizowanego z udziałem Funduszy strukturalnych i spełnia warunki szczegółowe określone w Rozporządzeniu Komisji nr 448/2004 O kwalifikowalności wydatków decydują kolejno przepisy wspólnotowe, przepisy zawarte w uzupełnieniach programów operacyjnych oraz ewentualnie dodatkowo inne przepisy stanowione przez instytucję zarządzającą.

Kwantyfikacja (Quantification) – przedstawianie w postaci liczbowej efektów realizacji programów finansowanych z Funduszy strukturalnych na poziomie produktu, rezultatu oraz oddziaływania.

L

LEADER – inicjatywa Wspólnoty polegająca na wsparciu dla projektów rozwoju obszarów wiejskich, zwłaszcza lokalnych przedsięwzięć pilotażowych. Inicjatywa ta jest w całości finansowana przez Sekcję Orientacji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (Commission Communication of 14 April 2000 to the Member States laying down guidelines for the Community Initiative for Rural Development (Leader+) oraz Propozycja Decyzji Rady w sprawie strategicznych wytycznych Wspólnoty dla rozwoju obszarów wiejskich COM(2005) 304 końcowy).

M

Memorandum Finansowe (Financing Memorandum) – umowa pomiędzy Komisją Europejską a krajem będącym adresatem pomocy, w ramach funduszy przedakcesyjnych i Funduszu Spójności, wyznaczająca cele oraz zasięg danego programu pomocowego. Podpisanie memorandum kończy fazę →programowania i rozpoczyna fazę wdrażania.

Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju (International Bank of Reconstruction and Development) – wyspecjalizowana organizacja Organizacji Narodów Zjednoczonych z siedzibą w Waszyngtonie, powstała w 1945 r. na mocy umów z Bretton Woods (z 1944 r.). Jego celem jest udzielanie długookresowych pożyczek państwom członkowskim na ich odbudowę i rozwój. Polska jest członkiem od 1986 r. Liczba głosów, którymi rozporządzają poszczególne kraje członkowskie, zależy od wielkości ich wpłat do kapitału banku, dlatego jego działalność jest kreowana przez największe i najbogatsze państwa.

Międzynarodowy Fundusz Walutowy – MFW (International Monetary Fund) – został utworzony na Konferencji Monetarnej i Finansowej w Bretton Woods (USA) w lipcu 1944 r. jako wyspecjalizowana organizacja systemu Narodów Zjednoczonych. Członkami założycielami były 44 kraje uczestniczące w Konferencji. Faktyczną działalność MFW rozpoczął 27 grudnia 1945 r. W celu ułatwienia reprezentowania swoich interesów na forum Funduszu wszystkie kraje członkowskie zostały – zgodnie ze Statutem MFW – pogrupowane w konstytuanty (grupy krajów), które ustanawiają jednego swojego przedstawiciela (dyrektora wykonawczego). Dyrektorzy Wykonawczy tworzą Zarząd (Executive Board) – najwyższy, poza Radą Gubernatorów, organ MFW. Zarząd nadzoruje bieżącą pracę Funduszu. Przystępując do MFW, każdy kraj wnosi tzw. kwotę członkowską ustaloną według ściślejszych procedur i uzależnioną od reprezentowanego potencjału gospodarczego. Od wysokości kwoty zależy z kolei tzw. siła głosu.
Podstawowe cele MFW:

- popieranie międzynarodowej współpracy walutowej,
- ułatwianie rozwoju gospodarczego i międzynarodowej wymiany handlowej,
- przyczynianie się do stabilności kursów walut,
- pomaganie w tworzeniu wielostronnego systemu regulowania płatności w zakresie transakcji bieżących i w usuwaniu ograniczeń dewizowych, które hamują wzrost handlu światowego,
- tymczasowe udostępnianie członkom MFW środków pieniężnych na ustabilizowanie bilansu płatniczego,
- skracanie czasu i zmniejszanie stopnia braku równowagi w bilansie płatniczym w krajach członkowskich MFW.

Monitorowanie (Monitoring) – systematyczna obserwacja wyselekcjonowanych wskaźników obrazujących dynamikę i strukturę zjawisk objętych celami projektów, programów operacyjnych, strategii wykorzystania Funduszu Spójności i Narodowego Planu Rozwoju oraz Podstaw Wsparcia Wspólnoty, mająca na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat zgodności przebiegu realizacji tych dokumentów z ich harmonogramem.

Monitorowanie finansowe (Financial monitoring) – monitorowanie zarządzania środkami z Funduszy strukturalnych przyznanymi na realizację programów operacyjnych i projektów jest podstawą oceny sprawności ich wydatkowania.

Monitorowanie rzeczowe (Physical monitoring) – →monitorowanie postępu realizacji

programów operacyjnych i projektów poprzez system wskaźników określonych w dokumentach programowych.

N

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności) - dokument strategiczny określający priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy unijnych: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności w ramach budżetu Wspólnoty na lata 2007–13.

Narodowy Plan Rozwoju (National Development Plan) – średniookresowy dokument określającym cele rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, w tym wspierane cele rozwoju regionalnego, oraz sposoby ich osiągnięcia w czasie określonym w tym Planie.

Nieprawidłowości (Irregularities) – wszelkie rozbieżności w stosunku do uzgodnionego przez instytucję zarządzającą, instytucję wdrażającą oraz beneficjenta końcowego sposobu wydatkowania środków w ramach programów operacyjnych lub projektów.

O

Obszar interwencji (Field of intervention) – grupa kategorii interwencji odpowiadająca odpowiedniej sferze działalności człowieka, tj. otoczeniu produkcyjnemu, zasobom ludzkim, infrastrukturze podstawowej oraz działaniom przygotowawczym i promocyjnym.

Obszar priorytetowy – obszar lub dziedzina stanowiąca jedną z głównych osi programu, w której działania mają kluczowe znaczenie dla realizacji celu głównego lub celów pośrednich.

Obszar problemowy – obszar szczególnego zjawiska z zakresu gospodarki przestrzennej lub występowania konfliktów przestrzennych, wskazany w planie zagospodarowania przestrzennego województwa lub w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Ocena oddziaływania na środowisko OOS (Environmental Impact Assessment EIA) – badanie polegające na określeniu, opisie i ocenie bezpośrednich i pośrednich skutków danego przedsięwzięcia dla: człowieka oraz komponentów środowiska przyrodniczego (fauny, flory, wód, gleb, powietrza, klimatu, krajobrazu), oddziaływania między tymi elementami; dóbr materialnych i dziedzictwa kultury; ocena wpływu środowiska powinna być dokonana zgodnie z prawem polskim i odpowiednimi dyrektywami UE dotyczącymi ochrony środowiska naturalnego (Commission's Guidance on the implementation of Directive 2001/42/EC on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment).

Ocena wpływu na kwestie równouprawnienia płci (Gender Impact Assessment) – analiza strategii politycznych i ustawodawstwa w celu sprawdzenia, czy będą miały one odmienny wpływ na sytuację kobiet i mężczyzn oraz dostosowanie ich tak, aby ich potencjalnie

dyskryminujące skutki zostały zneutralizowane, a była promowana równość płci.

Odbiorca ostateczny (Ultimate Recipient) – jednostka publiczna lub prywatna przedkładająca wnioski na realizację projektów współfinansowanych z Funduszy strukturalnych.

Oddziaływanie (Impact) – konsekwencje dla bezpośrednich adresatów po zakończeniu ich udziału w projekcie lub po ukończeniu danej inwestycji, a także pośrednie konsekwencje dla innych adresatów, którzy skorzystali lub stracili w wyniku realizacji projektu.

Okres programowania (Programming period) - wieloletni okres planowania budżetów Wspólnoty Europejskiej. Okres obowiązywania dokumentów programowych, stanowiących podstawę do ubiegania się o wsparcie ze strony Komisji Europejskiej. Zgodnie z zapisami konstytucji Wspólnoty Europejskiej liczy 5 lub więcej lat.

Oś Rozwojowa/Kierunek Rozwoju (Development axis) – grupa programów krajowych i programów realizowanych z Funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności realizująca główny cel Narodowego Planu Rozwoju.

P

Partnerstwo (Partnership) – włączenie w proces podejmowania decyzji i ich realizację odpowiednich szczebli władz wspólnotowych i krajowych, jak również instytucji i środowisk regionalnych oraz lokalnych najlepiej znających potrzeby i możliwości swego regionu. Jest to jedna z zasad wdrażania Funduszy strukturalnych (Rozporządzenie Rady z dnia 14 lipca 2004 r. ustanawiające ogólne zasady dla Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności).

Partnerstwo publiczno-prywatne (public-private partnership) – oparta na umowie współpraca podmiotu publicznego i partnera prywatnego, służąca realizacji zadania publicznego, w ramach której partner prywatny w całości albo w części poniesie nakłady na wykonanie przedsięwzięcia będącego przedmiotem współpracy lub zapewni ich poniesienie przez osoby trzecie.

Perspektywa finansowa (Finacial Perspective) – średniookresowy plan finansowy UE, konstruowany na okres kilku lat (w szczególności dotyczył lat 1989-1993, a od 1993 r. okresu siedmioletniego tj. 1994-1999 i 2000-2006, kolejny będzie dotyczył lat 2007-2013), ustalający zarówno pułap wszystkich wydatków, jak i ich strukturę.

Phare – Program pomocy w przebudowie gospodarczej państw Europy Środkowej i Wschodniej (Polish Hungary Assistance for Restucturing their Economies Phare) – początkowo program Phare wspierał przemiany gospodarcze i społeczne w Polsce i na Węgrzech. Szczególny nacisk kładziono na rozwój sektora prywatnego. W miarę upływu lat Phare rozrastał się, zwiększając obszar swojego działania zarówno kompetencyjnie, jak i terytorialnie. Z pomocy tego Funduszu korzystało 10 państw wówczas kandydujących (Polska, Węgry, Republika Czeska, Słowacja, Litwa, Łotwa, Estonia, Rumunia, Bułgaria, Słowenia) oraz trzy państwa niekandydujące (Albania, Macedonia, Bośnia i Hercegowina).

Phare – Program Spójność Gospodarcza i Społeczna (Phare SSG) (Phare Economic and Social Cohesion (Phare ESC) – program rozwoju regionalnego finansowany przez UE, będący jedną z części Phare, który ma na celu zmniejszanie opóźnień i zróżnicowań pomiędzy regionami poprzez promowanie aktywności sektora produkcyjnego, rozwój zasobów ludzkich oraz infrastruktury.

Płatność (Payment) – określona wielkość środków w ramach pomocy finansowej, wypłacana przez Komisję Europejską do instytucji płatniczej na podstawie wniosku o płatność (Rozporządzenie Rady z dnia 14 lipca 2004 r. ustanawiające ogólne zasady dla Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności).

Płatność okresowa (Interim payment) – płatność dokonywana w trakcie realizacji programu operacyjnego lub projektu stanowiąca określoną transzę (część) środków w ramach pomocy finansowej. Płatność ta jest dokonywana przez Komisję Europejską w celu zwrotu kosztów faktycznie opłacanych przez Fundusze i poświadczonych przez instytucję płatniczą.

Płatność salda końcowego (Final payment of the balance) – płatność dokonywana po zakończeniu programu lub projektu stanowiąca ostatnią transzę (część) środków w ramach pomocy finansowej i umożliwiającą uregulowanie zobowiązań finansowych ze strony Komisji Europejskiej.

Płatność zaliczkowa (Payment on account) – płatność dokonywana przez Komisję Europejską na rzecz instytucji płatniczej po podjęciu zobowiązania finansowego na pokrycie wydatków związanych z pomocą. Płatność ta powinna wynosić 10% wartości środków w ramach pomocy.

Początek okresu kwalifikowalności (Starting point for the eligibility of expenditure) – moment rozpoczęcia dopuszczalności wydatkowania środków w danym programie operacyjnym lub projekcie do współfinansowania z funduszy pomocowych. W przypadku Polski zgodnie z lit. (o) pkt 2 tytułu 15 załącznika II do Traktatu Akcesyjnego „wydatki faktycznie poniesione, w odniesieniu do których Komisja otrzymała wnioski o wsparcie (...), mogą być uznane za kwalifikujące się do wsparcia z funduszy od 1 stycznia 2004 r.”.

Podstawy Wsparcia Wspólnoty PWW (Community Support Framework CSF) – dokument przyjęty przez Komisję Europejską w uzgodnieniu z Rządem Rzeczypospolitej Polskiej

(Rozporządzenia Rady (WE) nr 1260/1999 z dnia 21 czerwca 1999 r. ustanawiające przepisy ogólne w sprawie funduszy strukturalnych), po dokonaniu przez Komisję Europejską oceny Narodowego Planu Rozwoju, który zawiera strategię i priorytety działań Funduszy strukturalnych oraz kraju, ich cele szczegółowe, wielkość wkładu Funduszy strukturalnych i innych środków finansowych; dokument ten podzielony jest na priorytety i wdrażany za pomocą kilku programów operacyjnych.

Polityka regionalna (Regional Policy) – świadoma i celowa działalność centralnych organów władzy publicznej zmierzająca do regulowania międzyregionalnych proporcji rozwoju. Cele i zasady tej polityki określa narodowa strategia rozwoju regionalnego (Komunikat Komisji: Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty na lata 2007-2013, 5.7.2005, COM (2005) 0299).

Polityka spójności Unii Europejskiej (Cohesion Policy) – Unia Europejska dąży w swojej polityce regionalnej do podwyższenia poziomu spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej (przestrzennej). Każda z tych spójności jest analizowana w układzie państw oraz regionów typu NUTS II i NUTS III. Spójność gospodarcza jest mierzona za pomocą produktu krajowego brutto na mieszkańca, uwzględniając parytet siły nabywczej. Wzrost spójności gospodarczej polega na zmniejszeniu różnicowań w poziomie rozwoju gospodarczego pomiędzy obszarami bogatymi a biednymi. Spójność społeczna jest mierzona za pomocą wskaźnika stopy bezrobocia, ale coraz częściej jako miernik uwzględnia się stopę partycypacji (miernik określający, jaka część ludności w wieku produkcyjnym znajduje zatrudnienie). Wzrost spójności społecznej polega na zmniejszaniu różnicowań w wykorzystaniu kapitału ludzkiego pomiędzy poszczególnymi obszarami. Spójność terytorialna (przestrzenna) jest mierzona czasem przejazdu do danego obszaru komunikacją lotniczą, drogową i kolejową. Używa się także wskaźnika ilości konsumentów osiągniętych w danych czasie. Wzrost spójności terytorialnej (przestrzennej) polega na eliminowaniu barier dostępności do regionów peryferyjnych poprzez ich lepsze powiązanie z obszarami centralnymi Wspólnoty.

Jest to polityka ustanowiona Traktatem o Wspólnocie Europejskiej (art. 158) służąca wzmacnianiu spójności gospodarczej i społecznej w Unii Europejskiej poprzez zmniejszenie dysproporcji w poziomie rozwoju różnych regionów oraz zacofania regionów lub wysp najmniej uprzywilejowanych, w tym stref wiejskich.

Polityka strukturalna (Structural Policy) – pojęcie stosowane w Unii Europejskiej niemal nierozdzielnie z polityką spójności (Komunikat Komisji: Zakres odpowiedzialności Państw Członkowskich i Komisji w ramach dzielonego zarządzania funduszami strukturalnymi i Funduszem Spójności, Obecna sytuacja oraz perspektywa na nowy okres planowania po 2006 r., 06.09.2004, COM(2004)580).

Polityka rozwoju województwa/regionu – świadoma i celowa działalność organów regionalnej (wojewódzkiej) władzy publicznej zmierzająca do realizacji własnych celów w oparciu o własną odpowiedzialność i własne środki. Cele i zasady tej polityki określają strategie rozwoju województwa.

Pomoc/wsparcie (Assistance) – formy pomocy dostarczanej przez Fundusze strukturalne, programy operacyjne, jednolite dokumenty programowe; Inicjatywy Wspólnoty lub wsparcie dla pomocy technicznej (doradczej) i działań innowacyjnych.

Pomoc publiczna (State aid) – pomoc udzielana przez Państwo Członkowskie lub ze źródeł państwowych, w jakiegokolwiek formie, która narusza lub grozi naruszeniem konkurencji przez uprzywilejowanie niektórych przedsiębiorstw lub produkcji niektórych wyrobów w zakresie, w jakim wpływa ona negatywnie na wymianę handlową pomiędzy Państwami Członkowskimi. Pomoc państwa spełniająca przesłanki określone w art. 87 ust. 1 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską udzielana jest w trybie określonym w Ustawie z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz.U. Nr 123 poz. 1291).

Pomoc strukturalna (Structural Assistance) – forma współfinansowania projektów ze środków Funduszy strukturalnych.

Pomoc techniczna (Technical assistance) – działania przygotowawcze, monitorujące,

oceniające oraz kontrolne finansowanie z poszczególnych funduszy strukturalnych w celu zapewnienia właściwego ich wydatkowania i obejmujące: studia, w tym studia o charakterze ogólnym, pomoc doradczą, wymianę doświadczeń i informacji skierowanych do partnerów społecznych i gospodarczych, beneficjentów końcowych oraz ogółu społeczeństwa, instalację, funkcjonowanie i wzajemne połączenie skomputeryzowanych systemów zarządzania, monitorowania i oceny wykorzystania funduszy strukturalnych oraz poprawę metod oceny i wymianę informacji w tym zakresie, a także funkcjonowanie Komitetów Monitorujących.

Pomoc zwrotna (Repayable assistance) – forma udzielonego w ramach pomocy finansowego wkładu Wspólnoty we wdrażanie programów operacyjnych lub projektów. Dotyczy głównie działań nastawionych na wsparcie przedsiębiorczości, w tym sektora małych i średnich przedsiębiorstw, i ma na celu pobudzenie inwestycji sektora prywatnego. Poświadczenie zamknięcia (zakończenia) pomocy (Declaration at winding-up of the assistance) – dokument sporządzany przez niezależną jednostkę w ramach instytucji płatniczej zawierający podsumowanie wniosków pokontrolnych z poprzednich lat, jak również ocenę rzetelności wniosku o końcową płatność oraz legalności i prawidłowości transakcji dokonanych w okresie objętym pomocą.

Prace rozwojowe – prace wykorzystujące dotychczasową wiedzę, prowadzone w celu wytworzenia nowych lub udoskonalenia istniejących materiałów, wyrobów, urządzeń, usług, procesów, systemów lub metod.

Prefinansowanie (Pre-financing) – oprocentowana pożyczka dla jednostek sektora finansów publicznych pochodząca z publicznych środków krajowych na finansowanie zadań realizowanych z udziałem publicznych środków wspólnotowych, udostępniana przed uzyskaniem refundacji wydatków ze strony Unii Europejskiej.

Priorytet (Priority) – jeden z priorytetów strategii, przyjętych w Podstawach Wsparcia Wspólnoty lub w pomocy; priorytetowi jest podporządkowany wkład finansowy z Funduszy, innych instrumentów finansowych oraz odpowiednich środków finansowych państwa członkowskiego, jak również zestaw sprecyzowanych celów.

Priorytet operacyjny – zgodnie z Ustawą o Narodowym Planie Rozwoju, grupa działań, których realizacja służy osiągnięciu celu szczegółowego określonego w programie operacyjnym.

Prezydencja – przewodnictwo posiedzeń Rady Europejskiej i Rady Unii Europejskiej (Rady Ministrów UE) sprawowane przez państwa członkowskie w systemie rotacyjnym przez pół roku. Do 1995 roku stosowano system rotacji alfabetycznej. Od 2002 r. zrezygnowano z takiej metody na rzecz wyznaczania kolejności przewodnictwa. Najistotniejszym zadaniem państwa sprawującego prezydencję jest mediacja i szukanie kompromisu w razie konfliktu interesów między państwami członkowskimi. Prezydencja organizuje pracę obu Rad, ustala półroczną agendę i dzienny porządek obrad, co ma duży wpływ na pracę UE.

Produkt (product) – w rozumieniu polityki spójności Unii Europejskiej wynik realizacji projektu.

Produkt Krajowy Brutto (Gross Domestic Produkt) – syntetyczny miernik poziomu społeczno-gospodarczego kraju, przeliczony na mieszkańca stanowi wskaźnik stosowany w polityce spójności UE jako kryterium przyznania środków funduszy

strukturalnych UE.

Produkt Narodowy Brutto (Gross National Product) – syntetyczny miernik poziomu społeczno-gospodarczego kraju, przeliczony na mieszkańca stanowi wskaźnik stosowany w polityce spójności UE jako kryterium przyznania środków Funduszu Spójności.

Program operacyjny (Operational programme) – dokument realizowany w ramach polityki strukturalnej państwa, przyjęty przez Radę Ministrów i Komisję Europejską, służący wdrażaniu Podstaw Wsparcia Wspólnoty, składający się z zestawienia priorytetów oraz wieloletnich działań, które mogą być wdrażane poprzez jeden lub kilka funduszy strukturalnych, jeden lub kilka innych dostępnych instrumentów finansowych oraz Europejski Bank Inwestycyjny.

Sektorowy program operacyjny (Sectoral operational programmes) – dokument służący realizacji Narodowego Planu Rozwoju, składający się ze spójnego zestawienia priorytetów operacyjnych i działań, odnoszący się do sektora gospodarki, przygotowany przez właściwego ministra.

Program operacyjny pomocy technicznej (Technical assistance operational programme) - specyficzny program operacyjny finansujący działania przygotowawcze, oceniające i kontrolne, niezbędne do wdrażania Podstaw Wsparcia Wspólnoty.

Program strategiczny (Strategic Programme) – dokument programowy podmiotu władzy publicznej (na poziomie narodowym lub wspólnotowym), który wykonuje funkcje regulacyjne wobec gospodarki oraz steruje działaniami służącymi zaspakajaniu potrzeb społecznych.

Programowanie (Programming) – proces organizowania, podejmowania decyzji i finansowania prowadzony w kilku etapach w celu wdrażania, na bazie wieloletniej współpracy oraz wspólnych działań wspólnoty i państw członkowskich dla osiągnięcia określonych celów polityki strukturalnej, w tym także regionalnej, znajdujący wyraz w przygotowaniu dokumentów programowych.

Programowanie strategiczne – polega na pośrednim kształtowaniu procesów społeczno-gospodarczych za pomocą środków i narzędzi dostępnych w ramach obowiązujących regulacji, a zarazem mieszczących się w standardach dopuszczalnych w ugrupowaniu integracyjnym, do których kraj należy. Przyczynia się ono do wspierania rozwoju wybranych kierunków i dziedzin uznanych za priorytetowe oraz służy koordynacji działań różnych podmiotów w aspekcie przedmiotowym, czasowym i terytorialnym.

Projekt (zadanie) (Project/task) – przedsięwzięcie realizowane w ramach działania, będące przedmiotem umowy o dofinansowanie projektu między beneficjentem a instytucją zarządzającą, instytucją wdrażającą albo działającą w imieniu instytucji zarządzającej, instytucją pośredniczącą, albo decyzji podjętej odpowiednio przez właściwego ministra, jeśli pełni funkcję instytucji zarządzającej albo instytucji pośredniczącej, albo przez wojewodę, jeśli pełni funkcję instytucji pośredniczącej lub współfinansowane ze środków pochodzących z Funduszu Spójności. Najmniejsza dająca się wyodrębnić jednostka stanowiąca przedmiot pomocy.

Projekt bliźniaczy (Twinning Project) – współpraca dwustronna w danej dziedzinie, będącej

przedmiotem projektu, pomiędzy administracją krajów UE, także pomiędzy krajami kandydującymi a krajami członkowskimi.

Projekt rozwojowy – projekt badawczy ustanawiany na podstawie ustawy o zasadach finansowania nauki, stanowiący podstawę do zastosowań praktycznych, realizowany w celu wdrożenia jego wyników głównie przez małe i średnie przedsiębiorstwa.

Publiczne środki krajowe – środki finansowe pochodzące z budżetu państwa oraz państwowych funduszy celowych, środki budżetów jednostek samorządu terytorialnego, środki innych jednostek sektora finansów publicznych, a także inne środki jednostek oraz form organizacyjno-prawnych sektora finansów publicznych.

Publiczne środki wspólnotowe – środki finansowe pochodzące z budżetu Wspólnoty Europejskiej, a w szczególności z funduszy strukturalnych, o których mowa w przepisach Unii Europejskiej w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego, w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej oraz zmieniających i uchylających niektóre rozporządzenia, rozporządzeniu w sprawie Instrumentu Finansowego Wspierania Rybołówstwa oraz rozporządzeniu ustanawiającym Fundusz Spójności, ujęte w załączniku do ustawy budżetowej, służące realizacji Narodowego Planu Rozwoju.

R

Rada Europejska i Rada Unii Europejskiej (Council of the European Union) – główne organy decyzyjne UE, reprezentujące interesy narodowe państw członkowskich UE. Działalność Rady Europejskiej polega na regularnych spotkaniach szefów rządów (a w przypadku Francji – głowy państwa) państw członkowskich. Natomiast Radę Unii Europejskiej (dawniej Rada Ministrów Unii Europejskiej) tworzą szefowie poszczególnych resortów (w zależności od zagadnienia) państw członkowskich UE. Rada UE jest najważniejszym organem decyzyjnym UE.

Raport końcowy/Sprawozdanie Końcowe (Final report) – raport dotyczący wdrażanej pomocy, który powinien być przedłożony w ciągu sześciu miesięcy od ostatniej płatności dokonanej przez instytucję płatniczą, zawierający informacje nt. postępu osiągniętego w odniesieniu do spójności gospodarczej i społecznej oraz wkładu Funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności, Europejskiego Banku Inwestycyjnego i innych instrumentów w finansowych w tym zakresie. Raport końcowy w szczególności dotyczy programów operacyjnych i projektów.

Raport roczny/Sprawozdanie roczne (Annual report) – raport na temat wdrażania programu lub projektów przedkładany instytucji płatniczej przez instytucję zarządzającą środkami w ramach pomocy wieloletniej. Raport roczny składany jest w ciągu sześciu miesięcy od zakończenia każdego roku kalendarzowego. Zawartość raportu rocznego jest taka sama jak zawartość raportu końcowego.

Raportowanie/Sprawozdawczość (Reporting) – sprawozdanie, przygotowywane przez instytucję zarządzającą, z postępu z wdrażania programu lub projektów współfinansowanych z publicznych środków wspólnotowych.

Refundacja wydatków (Reimbursement of expenditure) – zwrot przez Komisję Europejską

wydatków realizowanych w ramach pomocy – po ich poświadczeniu przez instytucję płatniczą. Refundacja wydatków dokonywana jest w postaci płatności okresowych lub salda końcowego.

Region (Region) – podporządkowana bezpośrednio szczeblowi centralnemu jednostka terytorialna, posiadająca reprezentację polityczną. W Polsce rolę regionów pełnią województwa.

Rewitalizacja (Revitalisation) – kompleksowe, zintegrowane, kilkuletnie, lokalne programy inicjowane przez samorząd terytorialny dla realizacji działań technicznych, gospodarczych i społecznych – przy uwzględnieniu zasad: spójności terytorialnej i ochrony środowiska naturalnego – na zróżnicowanych obszarach, takich jak: zdegradowane dzielnice miast lub obszary poprzemysłowe i powojenne.

Rezerwa wykonania (Performance reserve) – środki w wysokości 4% ogólnej sumy przyznanej danemu krajowi członkowskiemu (regionowi) z Funduszy strukturalnych na początku okresu programowania w ramach celów polityki strukturalnej UE. Służą do finansowego wspierania tych dokumentów programowych, które w oparciu o standardowy zestaw wskaźników, uzgodnionych wcześniej pomiędzy Komisją Europejską a danym krajem członkowskim (regionem), wykazują najlepsze wyniki, jeśli chodzi o stopień osiągnięcia zakładanych celów, jakość zarządzania oraz postępy w finansowym wdrażaniu.

Rezultaty (Results) – bezpośrednie i natychmiastowe efekty zrealizowanego programu operacyjnego lub projektu. Rezultaty dostarczają informacji o zmianach, jakie nastąpiły w wyniku wdrożenia programu lub projektu u beneficjentów pomocy, bezpośrednio po uzyskaniu przez nich wsparcia.

Roczna Strategia Polityki (Annual Policy Strategy) – dokument definiujący priorytety w ramach poszczególnych polityk, inicjatywy pomocne w realizacji poszczególnych priorytetów oraz ramy budżetowe zapewniające źródła finansowania inicjatyw przewidzianych na dany rok budżetowy.

Rozporządzenia (Regulations) – są formą stanowienia prawa wspólnotowego o najsilniejszej mocy, mają one powszechną moc obowiązującą. Są we wszystkich swych elementach wiążące i po uchwaleniu obowiązują we wszystkich państwach członkowskich UE.

Rozwój regionalny (Regional development) – wzrost potencjału gospodarczego regionów oraz trwała poprawa ich konkurencyjności i poziomu życia mieszkańców, co przyczynia się do rozwoju społeczno-gospodarczego kraju.

S

SAPARD – Specjalny Program Akcesyjny na Rzecz Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development – SAPARD) – jeden z programów przedakcesyjnych, który został uruchomiony ze względu na duże braki w rozwoju gospodarczym na obszarach wiejskich na terenie wszystkich państw kandydujących. Ze środków SAPARD finansowane były ponadto inwestycje w rolnictwie i przemyśle spożywczym. Z programu SAPARD korzystają gminy (drogi, oczyszczalnie

ścieków), rolnicy (modernizacja gospodarstw rolnych), przedsiębiorstwa (dostosowanie produkcji żywności do norm UE, tworzenie nowych miejsc pracy).

Sieci TEN (Trans European Networks) – sieci infrastruktury transportowej obejmujące połączenia transportowe, telekomunikacyjne i energetyczne w ramach Unii.

Specjalny Program Przygotowawczy do Funduszy Strukturalnych (Special Preparatory Programme – SPP) – program pomocowy w ramach programu Phare'98 Phare, przygotowujący instytucje w regionach do absorpcji pomocy o charakterze strukturalnym, która była udzielana przez Unię Europejską w okresie preakcesyjnym oraz w pierwszych latach po uzyskaniu członkostwa. Działania podejmowane w ramach programu SPP zgrupowano w trzech komponentach:

- wsparcie dla przygotowania strategii rozwojowych;
- ustanowienie podstaw prawnych i administracyjnych dla Funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności, jak również dla uruchomienia instrumentów pomocy preakcesyjnej w ramach programów ISPA i SAPARD;
- przygotowanie zintegrowanych programów rozwoju regionalnego w wybranych regionach.

Spoleczeństwo informacyjne (Information Society) – stworzenie sieci technologii informacyjnej, która zmieni w zasadniczy sposób warunki życia i pracy w Europie. Aby Europa mogła odnieść korzyści z „digitalnej Europy”, Komisja przyjęła w 1996 r. program „Europa jako pionier globalnego społeczeństwa informacyjnego; dynamiczny plan działania”.

Spójność strategii – logiczny układ elementów i treści strategii zapewniający realizację celu nadrzędnego, zgodny z innymi dokumentami właściwymi dla danej dziedziny objętej programowaniem oraz odpowiednimi szerszymi tematycznie lub horyzontalnie dokumentami strategicznymi i regulacjami prawnymi.

Spójność społeczna (Social cohesion) – mierzona za pomocą wskaźnika stopy bezrobocia, ale coraz częściej jako miernik uwzględnia się stopę partycypacji (miernik określający, jaka część ludności w wieku produkcyjnym znajduje zatrudnienie). Analizowana w układzie państw oraz regionów typu NUTS II i NUTS III.

Spójność gospodarcza (Economic cohesion) – mierzona za pomocą produktu krajowego brutto na mieszkańca, uwzględniając parytet siły nabywczej. Analizowana w układzie państw oraz regionów typu NUTS II i NUTS III.

Spójność przestrzenna (Territorial cohesion) – mierzona czasem przejazdu do danego obszaru komunikacją lotniczą, drogową i kolejową. Używa się także wskaźnika ilości konsumentów osiągniętych w danych czasie. Analizowana w układzie państw oraz regionów typu NUTS II i NUTS III.

Strategia Goeteborska (The Goeteborg Strategy) – Strategia Lizbońska podczas szczytu Rady Europejskiej w Goeteborgu w 2001 r. została uzupełniona o nowy element związany z ochroną środowiska i osiągnięciem zrównoważonego i trwałego rozwoju (Communication from the Commission: A Sustainable Europe for a Better World: A European Union Strategy for Sustainable Development, 15.5.2001, COM(2001)264 final).

Strategia Lizbońska (The Lisbon Strategy) – program społeczno-gospodarczy Unii Europejskiej, który ma na celu stworzenie do 2010 r. na terytorium Europy najbardziej konkurencyjnej i dynamicznej gospodarki na świecie, opartej na wiedzy, zdolnej do długotrwałego rozwoju, tworzącej większą liczbę lepszych miejsc pracy oraz charakteryzującej się większą spójnością społeczną. Uchwalona została w 2000 roku podczas szczytu Rady Europejskiej w Lizbonie (Communication from the Commission: Common Actions for Growth and Employment: The Community Lisbon Programme, 20.7.2005, COM(2005) 330 final).

Strategia rozwoju regionu (Regional Development Strategy) – koncepcja systemowego działania na rzecz długotrwałego rozwoju regionu poprzez racjonalną alokację zasobów oraz dokument określający sposoby postępowania w celu realizacji wspólnie ustalonych celów.

Strategia wykorzystania Funduszu Spójności – dokument określający kierunki wydatkowania środków z Funduszu Spójności, uzgodniony z Komisją Europejską, przygotowany przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.

Studium wykonalności (Feasibility study) – studium przeprowadzone w fazie formułowania projektu, weryfikujące, czy dany projekt ma dobre podstawy do realizacji i czy odpowiada potrzebom przewidywanych beneficjentów. Studium powinno stanowić plan projektu. Muszą w nim zostać określone i krytycznie przeanalizowane wszystkie szczegóły operacyjne jego wdrażania, a więc uwarunkowania handlowe, techniczne, finansowe, ekonomiczne, instytucjonalne, społeczno-kulturowe oraz związane ze środowiskiem naturalnym. Studium wykonalności pozwala na określenie rentowności finansowej i ekonomicznej, a w rezultacie tworzy jasne uzasadnienie celu realizacji projektu.

Subsydiarność (Subsidiary) – jedna z podstawowych zasad ustrojowych Unii Europejskiej. Oznacza, że na szczeblu wspólnotowym powinny być podejmowane tylko te działania, które zapewniają większą skuteczność i efektywność, niż w przypadku gdyby prowadzenie stosownych akcji pozostawić w wyłącznej kompetencji rządów poszczególnych państw członkowskich.

System Informatyczny Monitoringu i Kontroli Finansowej Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności (SIMIK) - narzędzie informatyczne umożliwiające zarządzanie, monitorowanie, kontrolę i ocenę programów operacyjnych współfinansowanych z funduszy strukturalnych, które zostało utworzone zgodnie z wymogiem wymiany danych i informacji nt. funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności, zawartym w art. 18.3.e Rozporządzenia 1260/1999/WE”.

System realizacji (Implementation System) – zasady i procedury obowiązujące instytucje uczestniczące we wdrażaniu Narodowego Planu Rozwoju, programów operacyjnych i strategii wykorzystania Funduszu Spójności, obejmujące monitorowanie, sprawozdawczość, kontrolę i ocenę.

Szacunkowy/indykacyjny podział zobowiązań finansowych (Indicative breakdown of the commitment appropriation) – rodzaj planu finansowego, wyszczególniającego dla każdego priorytetu i roku finansowy wkład każdego Funduszu w dane działania lub operacje. Plan ten tworzy się na etapie przygotowywania dokumentów programowych.

T

Transza środków (Tranche) – rata płatności przekazywana beneficjentowi przez instytucję płatniczą.

U

Unia Europejska (European Union) – utworzona przez Traktat z Maastricht, podpisany w lutym 1992 r. przez 12 państw członkowskich ówczesnej Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej. Traktat wszedł w życie 1 listopada 1993 r.

Umowa bliźniacza (Twinning covenant) – umowa pomiędzy partnerami dotycząca współpracy w ramach projektu bliźniaczego.

URBAN – inicjatywa Wspólnoty polegająca na udzieleniu wsparcia projektom mającym na celu gospodarczą i społeczną regenerację miast i obszarów miejskich znajdujących się w kryzysie w celu promowania zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich. Inicjatywa Wspólnoty w całości finansowana jest przez EFRR (Commission Communication of 28 April 2000 to the Member States laying down guidelines for a Community initiative concerning economic and social regeneration of cities and of neighbourhoods in crisis in order to promote sustainable urban development (Urban II) oraz Commission Communication of 14.06.2002 to the Council, the European Parliament, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on "The programming of the Structural Funds 2000-2006: An initial assessment of the Urban Initiative" COM(2002)308 final).

Uzupełnienie programu (Programme complement) – dokument odrębny dla każdego programu operacyjnego, wdrażający strategię i priorytety pomocy, zawierający także szczegółowe elementy na poziomie działań wdrażających poszczególne priorytety programu operacyjnego.

W

Wdrażanie/Realizacja (Implementation) – urzeczywistnienie projektu programu. Etap wdrażania następuje po etapie programowania.

Weryfikacja (Verification) – działanie podejmowane przez każdy kraj członkowski Unii Europejskiej w stosunku do Komisji Europejskiej, mające na celu sprawdzenie skuteczności ustanowionych rozwiązań w zakresie zarządzania i kontroli w sposób gwarantujący prawidłowe wykorzystanie funduszy Wspólnoty.

Wkład własny – określona w umowie o dofinansowanie projektu albo decyzji część nakładów ponoszonych przez beneficjenta na jego realizację, niepodlegająca zwrotowi.

Wniosek o dofinansowanie projektu – dokument przedkładany przez potencjalnego beneficjenta do instytucji wdrażającej w celu uzyskania środków finansowych na realizację projektu w ramach programu operacyjnego.

Wniosek o płatność (Payment application) – wniosek kierowany przez instytucję zarządzającą do instytucji płatniczej w celu dokonania okresowych płatności na rzecz beneficjentów. Płatności te umożliwiają zwrot kosztów faktycznie opłacanych przez fundusze

pomocowe.

Wskaźniki bazowe (Baseline indicators) – wskaźniki opisujące sytuację społeczno-gospodarczą na obszarze realizacji projektu, mierzone przed rozpoczęciem oraz w trakcie jego wdrażania, w celu oszacowania zachodzących zmian, niewynikających jednakże z realizacji inwestycji.

Wskaźniki monitorowania (Monitoring indicators) – miara celów, jakie mają zostać osiągnięte, zaangażowanych zasobów, uzyskanych produktów, efektów oraz innych zmiennych (ekonomicznych, społecznych, z zakresu ochrony środowiska), odnoszących się do programu operacyjnego, priorytetów operacyjnych i działań.

Wskaźniki oddziaływania (Impact indicators) – wskaźniki odnoszące się do konsekwencji danego programu wykraczających poza natychmiastowe efekty dla bezpośrednich beneficjentów. Oddziaływanie szczegółowe to te efekty, które pojawiają się po pewnym czasie, niemniej jednak są bezpośrednio powiązane z podjętym działaniem. Oddziaływanie globalne obejmuje efekty długookresowe dotyczące szerszej populacji.

Wskaźniki podstawowe (Core indicators) – zestaw wskaźników bazujących na standardach Unii Europejskiej, zalecanych do stosowania beneficjentom środków uruchamianych w ramach Funduszy strukturalnych.

Wskaźniki produktu (Output indicators) – wskaźniki odnoszące się do działalności. Liczone są w jednostkach materialnych lub monetarnych (np. długość zbudowanej drogi, ilość firm, które uzyskały pomoc itp.).

Wskaźniki programu (Programme indicators) – wskaźniki ustalone przed lub we wczesnej fazie wdrażania projektu, w celu monitorowania wdrażania programu oraz jego oceny wykonania w odniesieniu do wcześniejszych celów. Do wskaźników tych zaliczamy wskaźniki wkładu, wskaźniki produktu, wskaźniki rezultatu oraz wskaźniki oddziaływania.

Wskaźniki rezultatu (Result indicators) – wskaźniki odpowiadające bezpośrednim i natychmiastowym efektom wynikającym z programu operacyjnego. Dostarczają one informacji o zmianach np. zachowania, pojemności lub wykonania, dotyczących bezpośrednich beneficjentów. Takie wskaźniki mogą przybierać formę wskaźników materialnych (skrócenie czasu podróży, liczba skutecznie przeszkolonych, liczba wypadków drogowych, itp.) lub finansowych (zwiększenie się środków finansowych sektora prywatnego, zmniejszenie kosztów transportu).

Wskaźniki strukturalne – wskaźniki obejmujące 5 głównych ekonomiczno-społecznych obszarów problemowych tj. zatrudnienie, badania i innowacje, reformy ekonomiczne, spójność społeczna, środowisko oraz sytuację ekonomiczną, służące Komisji Europejskiej do oceny postępów krajów członkowskich w realizacji celów Strategii Lizbońskiej, będące podstawą dla wniosków zawartych w corocznych raportach KE monitorujących implementację Strategii Lizbońskiej.

Wskaźniki wkładu (Input indicators) – wskaźniki odnoszące się do budżetu przydzielonego dla kolejnych poziomów wsparcia. Wskaźniki te są wykorzystywane przy monitorowaniu postępu w odniesieniu do (rocznych) zobowiązań i płatności z funduszy dostępnych dla każdej operacji, działania lub programu operacyjnego w odniesieniu do jego kosztów.

Wskaźniki wpływu, oddziaływania (Impact indicators) – wskaźniki odnoszące się do konsekwencji danego projektu wykraczających poza natychmiastowe efekty dla bezpośrednich beneficjentów (np. wpływ projektu na sytuację społeczno-gospodarczą w pewnym okresie od zakończenia jego realizacji).

Wspólna Klasyfikacja Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) – ustanowiona Rozporządzeniem (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r. – zastąpiła dotychczas stosowaną Nomenklaturę Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS), doraźnie ustalaną przez Urząd Statystyczny Wspólnoty Europejskiej we współpracy z krajowymi urzędami statystycznymi. Opracowana w oparciu o istniejące podziały administracyjne i kryterium ludnościowe Klasyfikacja ma na celu zapewnienie zbierania, opracowywania i udostępniania na obszarze WE porównywalnych danych dla określonych statystyk regionalnych. Klasyfikacja NUTS jest hierarchiczna – dzieli każde państwo członkowskie na jednostki terytorialne poziomu NUTS 1, z których każdy dzieli się na jednostki terytorialne poziomu NUTS 2, a te z kolei dzielą się na jednostki terytorialne poziomu NUTS 3. W Polsce odpowiednikiem Klasyfikacji NUTS jest Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych, utworzona Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 lipca 2000 r. w sprawie wprowadzenia Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) (Dz.U. Nr 58, poz. 685, z późn. zm.). Dzieli ona kraj na terytorialne, hierarchicznie powiązane jednostki na następujących poziomach: NTS 1 – regiony; NTS 2 – województwa; NTS 3 – podregiony; NTS 4 – powiaty i miasta na prawach powiatu; NTS 5 – gminy.

Wspólnota Europejska (WE) – wspólnota, której celem jest stworzenie wspólnego rynku oraz unii gospodarczej i walutowej, a także dzięki wdrożeniu wspólnej polityki i działań, wspieranie w całym ugrupowaniu harmonijnego i zrównoważonego rozwoju działalności gospodarczej, wysokiego poziomu zatrudnienia i ochrony socjalnej, równości praw kobiet i mężczyzn, zrównoważonego i nieinflacyjnego wzrostu, wysokiego stopnia konkurencyjności i spójności gospodarczej, wysokiego poziomu ochrony i poprawy jakości środowiska naturalnego, podnoszenie standardu i jakości życia, gospodarczej i społecznej spójności oraz solidarności między państwami członkowskimi. Działania Wspólnoty są regulowane wspólnymi politykami, do których należą: Wspólna polityka rolna, Wspólna polityka handlowa, Wspólna polityka transportowa, Polityka ochrony środowiska, Polityka spójności i strukturalna WE, Unia gospodarcza i walutowa, Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa.

Współfinansowanie ze źródeł krajowych (National co-financing) – wkład środków krajowych do programów lub projektów realizowanych przy udziale środków pomocowych. W latach 2000-2006 minimalny poziom wkładu środków krajowych wynosi 25%.

Wstępne studium wykonalności (Pre-feasibility study) – studium przeprowadzone podczas fazy identyfikowania projektu, w którym definiuje się wszystkie potencjalne problemy, ocenia się alternatywne rozwiązania, po czym wybiera się preferowane rozwiązanie w oparciu o kryterium trwałości projektu.

Wydatki kwalifikowane – wydatki realizowane w ramach pomocy, na zasadach i w sposób zgodny z zasadami obowiązującymi we Wspólnocie Europejskiej (Rozporządzenie Komisji

(WE) nr 448/2004 z dnia 10 marca 2004 r. zmieniające Rozporządzenie (WE) nr

1685/2000 ustanawiające szczegółowe zasady wprowadzenia Rozporządzenia Rady (WE) nr 1260/1999 w sprawie kwalifikowania wydatków związanych z projektami współfinansowanymi z Funduszy Strukturalnych i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1145/2003). O kwalifikacji wydatków decydują kolejno przepisy wspólnotowe, przepisy zawarte w uzupełnieniach programów operacyjnych oraz ewentualnie inne przepisy stanowione przez instytucję zarządzającą.

Wykonawca projektu – podmiot, któremu beneficjent końcowy zlecił wykonanie zadania.

Z

Zamówienia publiczne (Public procurement) – umowy odpłatne zawierane między zamawiającym (jednostką sektora finansów publicznych w rozumieniu przepisów o finansach publicznych, osobą prawną, inną państwową jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej) a wykonawcą, których przedmiotem są usługi, dostawy lub roboty budowlane.

Zasada dodatkowości (Additionality) – reguluje działanie Funduszy strukturalnych, stanowi, że środki przekazywane przez Komisję Europejską z tych funduszy mają być tylko uzupełnieniem środków zgromadzonych na dany program operacyjny lub projekt przez odpowiednie władze krajowe (regionalne, lokalne). Środki Funduszy strukturalnych mają uzupełniać środki przeznaczone na ten cel przez kraj członkowski (publiczne środki krajowe), a więc nie mogą ich w całości zastępować.

Zasada kompatybilności – reguluje działanie Funduszy strukturalnych, związana jest z dążeniem do spójności polityki regionalnej z innymi politykami wspólnotowymi, w tym przede wszystkim ochrony konkurencji zamówień publicznych, ochrony środowiska i równych szans kobiet i mężczyzn.

Zasada koncentracji (concentrations) – reguluje działania Funduszy strukturalnych, określając, że ich interwencja, aby przyniosła efekt, nie powinna być rozproszona, lecz skoncentrowana na niewielu precyzyjnie określonych celach i obszarach.

Zasada koordynacji – reguluje działanie Funduszy strukturalnych, jej celem jest dążenie do skupiania działań i środków polityki regionalnej na priorytetach, które mają podstawowe znaczenie dla spójności społeczno-gospodarczej Unii Europejskiej. Przejawem tej zasady są działania Komisji zmierzające do:

- przeznaczenia środków z Funduszy Strukturalnych na ograniczoną liczbę,
- wyselekcjonowania regionów dotkniętych najpoważniejszymi problemami na podstawie odpowiednio dobranych kryteriów,
- koncentracji wsparcia w regionach opóźnionych w rozwoju w najmniej zamożnych krajach UE. Jest to wynik rozdziału środków w oparciu o poziom zamożności państwa i regionu oraz znaczenie ich problemów strukturalnych.

Zasada n+2 – jedna z reguł zarządzania finansowego publicznymi środkami wspólnotowymi, stanowiąca, że Komisja Europejska anuluje automatycznie część zobowiązania, które nie zostało uregulowane przez płatność zaliczkową lub dla którego KE nie otrzymała wniosku o płatność, do końca drugiego roku po roku dokonania zobowiązania, lub po terminie

późniejszej decyzji KE wymaganej do autoryzowania działania. Oznacza ona, że państwo członkowskie, które do końca roku n+2 złożyło wnioski o płatność, opiewające na kwotę mniejszą niż roczna transza środków alokowanych w roku n, bezpowrotnie traci kwotę różnicy.

Zasada partnera wiodącego (Lead partner) – zasada ta odnosi się do współpracy pomiędzy kilkoma podmiotami w zakresie zawartego konsorcjum w ramach realizowanego wspólnie projektu. Partner wiodący odpowiedzialny jest za zarządzanie, wdrażanie oraz koordynację działań pomiędzy partnerami projektu. W przypadku współpracy międzynarodowej (Inicjatywa Wspólnoty INTERREG III) partner wiodący składa także wniosek w imieniu konsorcjum i przejmuje na siebie odpowiedzialność finansową oraz prawną za realizowane przedsięwzięcie.

Zasada partnerstwa – reguluje działanie Funduszy strukturalnych. Nakłada obowiązek jak najściślejszej współpracy między Komisją Europejską a odpowiednimi władzami i instytucjami szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego, uczestniczącymi w przygotowaniu i realizacji działań w ramach tych funduszy.

Zasada programowania – reguluje działanie Funduszy strukturalnych. Nakłada obowiązek podejmowania decyzji na podstawie wieloletnich programów rozwoju i innych dokumentów planistycznych, obejmujących wszystkie informacje niezbędne do sprawnego i efektywnego osiągnięcia zamierzonych celów.

Zasady kwalifikacji wydatków – zestaw wymogów formalnych i merytorycznych, których spełnienie warunkuje uzyskanie dofinansowania projektów z publicznych środków wspólnotowych.

Zasada zgodności/spójności – reguluje działanie Funduszy strukturalnych, odnosi się do istniejących związków pomiędzy polityką regionalną a polityką makroekonomiczną prowadzoną przez poszczególne państwa członkowskie. Zgodnie z postanowieniami Jednolitego Aktu Europejskiego w celu zwiększenia zbieżności koniunktur gospodarczych oraz redukcji różnic w stopniu rozwoju poszczególnych regionów państwa członkowskie mają obowiązek koordynować swoje polityki gospodarcze.

Zielona Księga (Green Paper) – w odróżnieniu od Białej Księgi stanowi opracowania koncepcyjne służące jako podstawa do dyskusji w procesie wypracowywania decyzji, dla tematycznie wybranych kręgów odbiorców.

Zintegrowany Program Operacyjny (Integrated operational programme) – program operacyjny, finansowany jest przez więcej niż jeden z funduszy strukturalnych.

Zrównoważony rozwój (Sustainable Development) – tłumaczony także jako trwały, taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń.